

УДК 81'373.7

С 50

Антон СМЕРЧКО

ПРИНЦИПИ ІДЕОГРАФІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

У статті на матеріалі споріднених мов (української, російської, польської) розглянуто параметри ідеографічної характеристики стійких словесних комплексів крізь призму національно-специфічного й універсального в образно-мовних моделях світу.

***Ключові слова:** фразеологічна одиниця, компонент-символ, образно-номінативна модель світу, ідеограма, кваліфікатор, принцип.*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Кінець ХХ (90-і роки) і початок ХХІ ст. позначені актуалізацією ідеографічних характеристик фразеологічних одиниць, тобто описом їх за допомогою словесних ідеограм як сукупностей універсальних сем, узагальнених понять, ідей (тем). Термін «ідеограма» в сучасному мовознавстві має широке й вузьке тлумачення. Вузьке запропоноване в праці Н.М. Кирилової «Ідеограма як елемент фразеологічної семантики і її вивчення зіставним методом». Із назви випливає основний постулат цього тлумачення (викладений далі в статті): ідеограма синонімічна термінологічній словосполучці «денотативно-сигніфікативний компонент значення» [3, 77] і слугує інструментом дослідження фразеологічних одиниць. Провідні східнослов'янські фразеологи (В.М. Мокієнко, В.Д. Ужченко, Л.М. Авксент'єв), розглядаючи фразеологічний фонд російської й української мов як відображення в асоціативно-художній формі національних картин світу, виділяють низку ідеографічних рубрик – «Природа», «Рослинний і

тваринний світ», «Анатомія людини й рухи», «Побутові уявлення», «Історія», «Одиниці виміру» [5, 55 – 57; 10, 78 – 89], співвідносячи в такий спосіб ідеограму з обширною «сферою уявлення» (за термінологією М.М. Покровського). У комплексному навчальному словнику «Лексична основа російської мови» ідеографічна класифікація лексичних одиниць являє собою сукупність систематизованих певним чином лексико-семантичних поєднань (класів → розрядів → груп [4, 18]), що перебувають між собою в гіпонімічних відношеннях. Із цього випливає, що автори словника сприймають ідеограму досить широко. Обидва трактування терміна «ідеограма» впливають із змісту кореня «ідео» (грец. *ideo*) [9, 792]: власне як письмовий знак, що позначає ціле поняття, ідеограма визначається у всіх тлумачних словниках, загальних і аспектних. Наприклад, слово «п'ять» виражає не тільки поняття певного числа, але й поняття вищої оцінки (*на п'ять балів // на рієткє* вчитися / зробити що-небудь), високого рівня чого-небудь (*п'ятий рівень небезпеки // piąty stopień zagrożenia* – про розгул стихії), є носієм чогось найістотнішого, найдосконалішого (*п'ятий елемент // piąty element*) або ж навпаки – надлишкового, зайвого (*п'яте колесо до воза // пятая спица в колеснице // piąte koło do wozi; як собаці п'ята нога*).

Зрозуміло, що ідеограма у всіх її тлумаченнях є свого роду конструктом, за допомогою якого членується лексико-фразеологічний фонд мови. До того ж його фразеологічна частина як найбільш рухливий і такий, що постійно оновлюється у своїх периферійних зонах, мовний рівень вимагає постійного кваліфікаційного коректування. Використовуючи ідеограму як інструмент систематизації мовного матеріалу, можна всебічно описати фразеологію кожного етносу, зокрема й у зіставному лінгвокогнітивному або лінгвокультурологічному аспекті. Параметри ідеографічної класифікації (категорії, образи, поняття, елементарний зміст) утворюють своєрідну сітку координат, на яку проектується лексикон із своїми уявленнями про світ. Розбудовані категорії (або концепти, за термінологією когнітивної лінгвістики), визначувані як «сукупність взаємопов'язаних ознак-атрибутив

деяких сутностей, позначених символом» [6, 24], можуть бути реалізовані й у знаках характеризувальної номінації.

Такі сітки-схеми, що охоплюють багато інших категорій, диктують лінгвальний запит на знаки образної й необразної номінації, прямої та вторинної, відбиваючи складну взаємодію концептуального й вербального компонентів загальної картини світу [7, 129]. Логічні сітки-схеми мають об'єктивно-інваріантний характер, а лінгвальне наповнення таких семантичних параметрів (наприклад, добре → дуже добре → не дуже добре, погано → дуже погано → ані добре, ані погано) у їх суб'єктивно-варіативному плані формує національні номінативно-образні системи [6, 7].

На сьогодні не існує єдиної, чіткої структурно-семантичної організації складних знаків характеризувальної номінації. Ідеограму як інструмент опису специфічного, фразеологічного значення й ідеографічну схему фразеологічного вираження певних значень, окрім згаданих вище фразеологів, використовували у своїх роботах також О.В. Забуранна [2] («Антропоцентризм фразеологічної семантики» – 2003), А.А. Смерчко (1997), А.К. Смерчко й І.М. Патен (2007) [8], Н. Грозьян (2003) [1] та деякі інші дослідники мовного інвентаря. Причому низка сучасних лінгвістів, спираючись за кодифікації фактичного матеріалу на принципи й параметри ідеографічної класифікації, її термінами не послуговуються, а вживають синонімічні.

Мета статті полягає у визначенні й описі релевантних чинників ідеографічної характеристики образно-мовних одиниць (ідіом, фразем, паремій) на основі теоретичних і практичних напрацювань у цій галузі наукових досліджень.

Безсумнівно, основним принципом ідеографічної характеристики мовних одиниць є категоріально-семантичний (у найширшому значенні слова «категорія»). За ним виділяють як дуже місткі об'єднання фразеологічних одиниць, різноманітні в лексико-семантичному й структурно-семантичному планах, – семантичні поля (І. Трір), сфери уявлення (М.М. Покровський), понятійні сфери (М.Ф. Алефіренко), концепти, семантико-тематичні й фразеотематичні групи (ФТГ), так і вужчі фразеологічні угруповання (скажімо, семантичні розряди), які

входять у перші. У потенційно можливому реєстрі вербальних мікросистем, підданих ретельному дослідженню, найбільш вивченим (з огляду на антропологізацію суцього) є ідеографічний клас «Людина»: зовнішні дані, властивості психіки (особистісні якості), емоції, стан, форми поведінки і форми контактування людини з довкіллям, орієнтація в просторі та космосі.

Цей клас найбільш гіпонімічний: він уміщує низку семантико-тематичних груп і підгруп з розгалуженою мережею елементарних значень у кожній. Наприклад, характеристика людини (розумної, дурної, доброї, злої, хороброї, боягузливої, працювитої або ледачої тощо), здійснювана на основі квантативно-семантичного принципу як різновиду провідного, категоріально-семантичного.

Групування фразеологічних одиниць різних мовних систем за параметрами характеристики фразеотематичних груп (під ними розуміють сукупність стійких словесних комплексів, пов'язаних загальною семантичною ознакою) дає можливість висвітлити національну специфіку певного соціуму, глибше усвідомити його менталітет, сприяючи таким чином взаєморозумінню й взаємозбагаченню. Праць, присвячених зіставно-порівняльному аналізу фразеологічних мікросистем або фразеотематичних груп, чимало; серед них і монографії, і окремі статті, і збірники статей, як-от «Образно-мовні одиниці у функціональному аспекті (ідіоми, фраземи, паремії)» (Дрогобич, 2008). Кваліфікатором стійких словесних комплексів у багатьох фразеографічних виданнях (зокрема, у тематичних фразеологічних і словниках пареміологічних) і в низці наукових статей є асоціативно-тематичний принцип у трьох його різновидах: а) подібність уявлень: **істина-правда** – *докопуватися до правди / до істини // doszukać się prawdy; гола правда // голая правда / истина // naga prawda; омана-помилка – *вводити в оману, прийняти біле за чорне, стояти на хибному шляху // ввести в заблуждение; идти по ложному пути // wprowadzać w błąd kogoś; iść tułną drogą; брехня-неправда-наклеп – *розпускати плітки; Брехлива людина, як вугілля: як не спалить, то хоч очорнить; Збреше й оком не моргне // возводить напраслину; распускать сплетни; Змею обойдеш, а от клеветы не уйдеш // roznosić plotki; kłamstwo та***

krótkie nogi; kłamstwo jak oliwa na wierzcz wypływa та ін.; б) суміжність: **сила-влада, король-трон, підбор-чобіт, чоловік-дружина, розум-голова, урок-школа** тощо – з позиції сили, боротьба за владу // *У кого сила, у того и власть // kto ma siłę, ten ma władzę; Короля робить почет; зійти на трон // взойти на трон; Король умер, да здравствует король // umarł król, niech żyje król; бути під чоботом у кого // быть под каблуком / под баушаком // być pod pantoflem; розумна голова // светлая голова // mądra głowa; голова на в'язах // иметь голову на плечах // mieć głowę na karku; усі розуми поїв; розуму сила // жить своим умом // żyć własną głową; со голова, то rozum; зі шкільної лави // со школьной скамьи // od szkolnej ławy; засвоїти урок // усвоить урок // oswoić naukę; в) протилежність уявлень, тобто антиномія: **світло-темрява, добро-зло, правда-неправда, мир-війна, щастя-горе, своє-чуже, біле-чорне, злочин-покарання, життя-смерть, молодість-старість, батьки-діти, багато-мало, швидко-повільно** й інші – Ученому світло, а невченому – нітьма // *Ученье – свет, а неученье – тьма // promień światła w królestwie ciemności; blaski i cienie; перекувати мечі на рала // перековать мечи на орала // zamienić miecze na lemieszce; Поганий мир краще за добрячу сварку // Худой мир лучше доброй ссоры // Lepszy zły pokój niż dobra wojna; молотник із миски // молоко на губах не обсохло // mieć mleko pod nosem; cielece lata; старий (стріляний) вовк // старый волк // stary wuga; чорним по білому написано // написано чёрным по белому // napisano czarne na białym; взятися / вхопитися з місця; дати ноги // с места в карьер // wziąć się do galopu; zerwać się na równe nogi; їти нога за ногу // ползти как черепаха // mieć nogi jak z ołowiu; wlec się w żółtym tempie; żółtym krokiem* і багато інших. Останній різновид асоціацій видається найбільш ефективним засобом аналізу фразеологічних одиниць, оскільки дає змогу через полярність вербально-образного втілення «зображень» дійсності пізнати сутність позначуваного. Антиномія як наслідок відображувальної діяльності мислення і як інструмент лінгвокогнітивного й лінгвокультурологічного аналізів виконує функцію кваліфікатора й інтерпретатора образно-мовних*

одиниць, про що свідчить сам фактичний матеріал, його дослідження й фразеографічна практика.

Незважаючи на універсальний характер зазначених вище принципів кодифікації лексико-фразеологічного фонду мови, за розгляду окремих фразеотематичних груп постає потреба в додаткових кваліфікаційних критеріях. Так, кваліфікатором ідеографічного класу «Фауна», що займає за ступенем вивченості наступну за ідеографічним класом «Людина» позицію, крім категоріально-семантичного й асоціативно-тематичного принципів, є також **образно-символічний**. Якщо перші два фразеологічно членують тваринний світ за його виглядом, за середовищем буття, за глобальними відмінними ознаками – тварини (дикі – домашні, агресивні – миролюбні, грізні – невинні, приємні і таке ін.), птахи (дикі – свійські, хижаки – жертви, великі – дрібні й т. ін.), риби (морські – прісноводні, хижі й нехижі), комахи (шкідливі – корисні) тощо, то останній кваліфікатор членує тваринний світ і відповідні його видам зоолексеми за словесними образами і символами. У цьому випадку метою мовного аналізу лексико-фразеологічного матеріалу ідеографічного класу «Фауна» є встановлення мотивувального компонента значення фразеологічної одиниці (визначення її внутрішньої форми) як опорного (або одного з опорних) компонента її структури. Наприклад, у багатьох етносах і їхніх мовних системах зоонім вовк є полісимволічним: це й уособлення зла, злих сил (*вовчі зуби, вовком дивитися, добрався як вовк до кошари // волчья хватка; волчий оскал; волчий закон; волком смотреть; С волками жить – по волчьи выть // wilczy uśmiech; patrzeć wilkiem; człowiek człowiekowi wilkiem; z wierzchu owca, wewnątrz wilk*); і символ досвідченості, обережності (*старий вовк не лізе до ями, старий вовк // stary / bity wilk, морський вовк // morski wilk*); і символ самотності, відчуженості (*живе як вовк; вовча натура до лісу тягне, вовчий квіток // как волка не корми, он всё в лес смотрит; волком выть; волчий билет // żyje jak wilk; wyć jak wilk; samotny wilk; natura ciągnie wilka do lasu; wilczy билет*); й узагальнено-образне вираження лицемірної людини. Символом тупості, нерозумності, марності, шкідливості, а також відповідальності за чужі гріхи є козел (символом тупості може

слугувати баран, у польському мовному просторі також теля): як козел (баран) на нові ворота (дивитися); як з цапа (козла) молока (вовни); козел відпущення // *patrzeć / gapić się jak baran / ciele na malowane wrota; kozioł ofiarny*. Символом працьовитості, невтомності в роботі для людини серед представників тваринного світу є віл, кінь, бджола, мураха: як той віл / як чорний віл у ярмі (працювати); добрий кінь за двох тягне; як бджілка / мураха (працювати) // *работать как вол; трудиться как пчела / как муравей // pracować jak koń; pracować jak wół; pracować jak mrówka; jak pszczółka pracować*.

Узагальнено-символічне значення, як визнано, має більшість субстантивів з конкретним, речовинним або одиничним значенням (промінь, зірка, камінь, дорога, стіна, кров, вода, золото, сіль, вершки, ізюминка, соломинка й т. ін. – провідна зірка; промінь надії; сіль землі; заронити зерно; хапатися за соломинку; принцеса на горошині // *путеводная звезда; луч надежды; соль земли; зерно истины; сильная рука; принцесса на горошине // promień nadziei; sól ziemi; ziarno prawdy; twarda ręka; Księżniczka na ziarnku grochu*). Символічне значення (самостійне, сформоване на базі макроконтексту або набуте внаслідок складної семантико-синтаксичної взаємодії у межах «вузького контексту») мають і багато онімів – антропонімів, теонімів, топонімів, космонімів (царство Аїда; ланцюги Гіменей; нитка Аріадни; Ромео і Джульєтта; троянській кінь // *Ариаднина нить; Остап Бендер; Волга впадает в Каспийское море; Туманность Андромеды // królestwo Hadesa; nić Ariadny; synowie Asklepiusza; miecz Damoklesa; wieża Babel; trąba jerychońska*); колоративів, насамперед полярних: білий – чорний (біла магія – чорна магія; жовта преса; червоні вітрила; сіра миша; золота молодь // *biała magia – czarna magia; żółta prasa; niebieski ptak; szara myszka; złota młodzież*), відносних ад'єктивів (зірковий шлях, солом'яна вдова, // *деревянный рубль; тепличное растение // gwiazdorski szlak; słotianu wdowiec*), нумеративів (грати першу скрипку; два чоботи – пара; з третіх рук; на всі сто // *первый парень на деревне; один за всех и все за одного; третий лишний; сорок бочек арестантов // grać pierwsze skrzypce; na sto procent; piątek trzynastego*).

Образно-символічний кваліфікатор стійких словесних комплексів зближається з їхнім образно-смысловим центром – емотивно забарвленим компонентом, що формує складні знаки характеризувальної номінації. Вивчення фразеологічних одиниць за образно-смысловими центрами (про їх типологію дивись статтю А. Смерчко [15]), тобто за мотивувальними і дериваційними компонентами, не вичерпало своїх можливостей (тим паче в зіставному аспекті) та є перспективним і плідним. Недостатньо, наприклад, вивчені, як образна основа фразеологізмів, субстантиви з конкретним і речовинним значенням на зразок *стіл, лава, крісло, стілець, гора, вікно, двері, дорога, пряник, хліб, вода, масло, кава*. Так, лексема стіл символізує зовнішні матеріальні прояви життя, стосунки. Насамперед стіл – це символ предмета, за яким ми працюємо (*комп'ютерний стіл*) чи приймаємо їжу (*накривати на стіл; за одним столом; держати / тримати на голодному столі // Тринадцять человек за стол не садятся; тринадцатый гость под стол; И стол, и дом // nakrywać do stołu* – «і їжа, і притулок»); символ мирних домашніх втіх і гостинності (*саджати / посадити за стіл // собираться за столом // zbierać się / gromadzić się przy stole*), а також символ влади в Давній Русі (*саджати / садити / посадити / посадовити на стіл*); круглий стіл – символ примирення, рівноправності (*сідати за стіл переговорів; переговори за круглим столом; лицарі круглого столу*).

Недостатньо досліджені за мотивувальною й дериваційною базами фразеологічних одиниць також оніми, нумеративи й прономени. Безперечно, що всі перераховані типологічні різновиди слів-компонентів, що створюють фразеологічне значення й відповідно самі фразеологізми, відіграють чималу роль у процесі формування й розвитку як національно-образних картин світу, так і універсальної образно-номінативної моделі світу (порівняйте: *Хай буде світло // Да будет свет // Niech stanie się światło і аж зорі побачити // как звёзд на небе // jak gwiazd na niebie*).

Будь-яке об'єднання фразеологічних одиниць за вказаними вище ідеографічними параметрами передбачає також їхній елементарно-семантичний аналіз: на поверхневому рівні – як підстава для їхнього

групування, а на глибинному (тобто усередині такого об'єднання) – для більш детального, ретельного дослідження словесних формул, які він охоплює. Так, фразеологічна група з семантикою «швидкість переміщення» [8] містить у собі стійкі одиниці з такими компонентами заданого змісту: 1) стрімкий, інтенсивний початок переміщення: *кинутися бігти; пуститися навікача; врізати драла; дати дмухала; задати дьору; кинутися з усіх ніг // вылететь пулей; пуститься наутёк; броситься в погоню; пуститься в пляс; обратиться в бегство // wziąć się do galopu; dać drapaka; zerwać się na równe nogi; dać dyla; puścić się w płasy; ruszyć z kopyta; dać nogę; rzucić się do ucieczki; ruszyć z miejsca*; 2) дуже швидке переміщення: *бігти сторч головою; що є духу; тільки п'яти мигтять; летіти стрімголов (про жогом), скільки духу вистачить; з космічною швидкістю // мчаться сломя голову; лететь стрелой; ноги в руки; со всех ног; во все лопатки; во весь опор / во весь дух; бежать без оглядки; (бежать, нестись) высунув язык; мчаться как на пожар, только пятки сверкают // biec со tchu; pędzić jak do pożaru; pokazać pięty; biegać со siłą; być gdzieś jedną nogą; całym pędem; biec na oślep; mieć nogę jak podolski złodziej; pędzić jak lotem strzały; pokazać plecy; wziąć pęd; kuty na cztery nogi; uciekać со tchu; na jednej nodze; na całego naciskać; latać z wywieszonym językiem; wyciągać nogi; ziemia pali się komuś pod stopami; walić ze strasznym pędem; całą parą; mieć charakter w nogach*; 3) переміщення на повну потужність: *на повних парах; під усіма вітрилами; на повному газі; натискати на всі педалі // на всех парусах; полным ходом; на всю катушку; изо всех сил; на полном газу; жать на всю железку // biec на pełnym gazie*; 4) надзвичайно швидке, миттєве переміщення: *накивати п'ятами; одним духом; за один дух; одна нога тут, а інша там // одна нога здесь, другая там; только и видели; в мгновение ока; в один миг // w mgnieniu oka*; 5) неквапливе, повільне переміщення: *нога за ногу плентатися // нога за ногу // ledwie się ruszać; chodzić jak błędna owca; wlec się noga za nogą; posuwać się krok za krokiem; ruszać się jak mucha w smole; ledwo powłóczyć nogami; chodzić jak struty; mieć nogi jak z ołowiu; leżć jakby miał sto lat; wlec się w żółtym tempie*; 6) дуже повільного переміщення:

черепашою ходою; ледве ноги волочити; через годину по чайній ложці; Їдеш не їдеш, аби колеса крутилися // еле ноги переставлять; как черепаха ползти; через час по чайной ложке; Улита едет – когда ещё будет; Тебя только за смертью посылать // wlec się w żółtym tempie; wlec się ślimaczym krokiem.

Висновки. Ідеографічна кодифікація фразеологічних одиниць є складною сіткою взаємозалежних і взаємозумовлених характеристик, що ґрунтується на низці принципів, а саме: категоріально-семантичному, асоціативно-тематичному, образно-символічному і квантитативному.

Аналіз теоретичних і практичних напрацювань (зокрема й наших) у ракурсі пропонованої теми дає підстави стверджувати, що репрезентовані у статті напрями дослідження багатомірного, різноманітного фразеологічного матеріалу є плідними й перспективними. Вони спрямовані на чітке розмежування національно-специфічного й універсального в образно-мовних картинах світу окремої етнічної спільноти.

Література

1. Грозян Н.Ф. Фразеологічна мікросистема «Поведінка людини» в українській мові (ідеографічний і аксіологічний аспекти) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Н.Ф. Грозян. – Дніпропетровськ, 2003. – 20 с.
2. Забуранна О.В. Антропоцентризм фразеологічної семантики (на матеріалі фразеологічних одиниць української, перської, японської мов зі значенням відносного часу) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / О.В. Забуранна. – К., 2003. – 18 с.
3. Кирилова Н.М. Идеограмма как элемент фразеологической семантики и её изучение сопоставительным методом / Н.М. Кирилова // Лексическая семантика и фразеология. – Л. : РТП ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1987. – С. 77 – 82.
4. Лексическая основа русского языка : Комплексный учебный словарь / В.В. Морковкин, Н.О. Бёме, И.А. Дорогонова, Т.Ф. Иванова, И.Д. Успеская ; под ред. В.В. Морковкина. – М. : Рус. яз., 1984. – 1168 с.
5. Мокиенко В.М. Образы русской речи / В.М. Мокиенко. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1986. – 277 с.
6. Образно-мовні одиниці у функціональному аспекті (ідіоми, фраземи, паремії) / А.К. Смерчко, А.А. Смерчко, О.А. Куцик, М.Д. Колечко, В.Ф. Русецька, Г.О. Попадинець ; за ред. А.К. Смерчко. – Дрогобич, 2008. – 195 с.
7. Смерчко А.К. Фразеологізми як форми вираження семантичних універсалій / А.К. Смерчко // Гуманітарна освіта України на межі століть. Науковий семінар (2 – 3 жовтня 2000 року) : зб. наук. праць. – Дрогобич : Відродження, 2001. – Вип. 4. – С. 128 – 132.

8. Смерчко А., Патен І. Лексико-семантична характеристика фразеологізмів зі значенням пересування в українській мові у зіставленні з російською / А. Смерчко, І. Патен // Молодь і ринок. – 2007. – № 10. – С. 137 – 142.
9. Сучасний тлумачний словник української мови / за заг. ред. В.В. Дубічинського. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2009. – 832 с.
10. Ужченко В.Д., Авксентьев Л.Г. Українська фразеологія // В.Д. Ужченко, Л.Г. Авксентьев. – Х. : Основа, 1990. – 167 с.
11. Фразеологічний словник української мови : в 2-х кн. / уклад. В.М. Білоноженко та ін. – К. : Наукова думка, 1993. – 984 с.
12. Фразеологический словарь русского литературного языка / сост. А.И. Фёдоров. – М. : ООО «Фирма» Изд-во АСТ», 2001. – 720 с.
13. Ярещенко А.Т., Бездітко В.У., Козир О.В. Сучасний фразеологічний словник української мови / А.Т. Ярещенко. – Х. : ТОРСИНГ ПЛЮС, 2008. – 640 с.
14. Podlawska D., Świątek-Brzezińska M. Słownik frazeologiczny / Daniela Podlawska, Magdalena Świątek-Brzezińska. – Warszawa – Bielsko-Biała : Wydawnictwo PWN Sp. z o.o., 2009. – 495 s.
15. Słownik frazeologiczny / red. nauk. Alicja Nowakowska. – Warszawa : Wydawnictwo Egmon Polska, 2009. – 472 s.
16. Smerczko Antoni. O typologii centrym obrazowo znaczeniowego związków frazeologicznych (w języku ukraińskim, rosyjskim i polskim) / Antoni Smerczko // Rozprawy Humanistyczne, T. X, Księga urodzinowa. – Włosląwek, 2009. – S. 229 – 238.

Смерчко Антон. Принципы идеографической характеристики фразеологических единиц. В статье на материале родственных языков (украинского, русского, польского) рассмотрены параметры идеографической характеристики устойчивых словесных комплексов через призму национально-специфического и универсального в образно-языковых моделях мира.

Ключевые слова: фразеологическая единица, компонент-символ, образно-номинативная модель мира, идеограмма, квалификатор, принцип.

Smerchko Anton. The principles of the ideographic characteristic of phraseological units. The article presents the parameters of an idiographic characteristic of stable collocations in three related languages (Ukrainian, Russian, and Polish) through the prism of the culture-bound and the universal in figurative-language models of the world.

Key words: phraseological unit, a component symbol, image-nominative model of the world ideogram, qualifier principle.